

UVODNA REČ PREDSEDNIKA OPŠTINE ŽITIŠTE

Donošenje Lokalnog akcionog plana za Rome za period od 2015-2020. godine predstavlja dalji korak u pravcu strateškog planiranja potreba i interesa građana opštine Žitište, čiji su Romi značajan deo populacije i treba da doprinese poboljšanju položaja i uslova života Roma, kroz partnerstvo svih društvenih činilaca.

Lokalni akcioni plan se zasniva na shvatanju da Romi ne smeju ostati na marginama društvenih zbivanja, već im se mora pružiti veća podrška i poverenje kako bi postali kreatori svoje uloge i sudbine u društvu. On predstavlja deo napora koje lokalna zajednica čini i činiće u narednom periodu da se ulaganjem određenih sredstava poboljša život romske populacije i srazmerno mogućnostima umanju jaz koji postoji između Roma i ostalih pripadnika društvene zajednice.

Da bi se uspelo u ovim namerama bilo je nužno pristupiti izradi LAP-a za Rome u opštini Žitište kao dokumentu koji je neophodan za nesmetano pristupanje fondovima iz kojih se finansiraju razni projekti kako od interese za same Rome tako i za širu zajednicu. Nadajmo se da će i u buduće sve institucije, društveni i privatni sektor kao i građani delovati zajedno u cilju realizacije aktivnosti iz ovog Akcionog plana.

PREDSEDNIK OPŠTINE

Mitar Vučurević

METODOLOGIJA IZRADE

Ključni dokument za implementaciju Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma za period 2015-2020. godine Opštine Žitište su liste mogućih programa, određivanje prioriteta i akcioni plan, koji u nizu izraženih potreba za predstojeći period treba da odredi prioritete, mere i projekte koji će pokrenuti akciju za približavanjem aktuelnog stanja prema onom koje je preporučeno u viziju Žitišta u budućnosti.

Ovaj Lokalni akcioni plan unapređenja položaja Roma za period 2015-2020. godine Opštine Žitište je izrađen u saradnji između opštine Žitište i njenih građana uz svesrdnu podršku NVO Roma Žitište kao i drugih relevantnih institucija :/ Regionalna kancelarija za romska pitanja, Centar za socijalni rad, Dom Zdravlja, tri školska centra, NSZ sa područja opštine. Radnu grupu činili su predstavnici opštine zaduženi za privredu i razvoj, mala i srednja preduzeća, udruženja građana romske nacionalnosti. Nosilac procesa izrade LAP bila je Opština u saradnji sa Kancelarijom za inkulizu Roma opštine, Društvom Roma Žitište i regionalnom kancelarijom za Rome. Proces je započeo dana **01.12.2014 god.** i završen je izradom finalnog dokumenta Akcionog plana dana **26.06.2015. godine.**

Tokom razrade Akcionog plana postojala je saglasnost oko glavnih pitanja i način rešavanja postojećih problema.

Tokom rada na razvoju dokumenta, bili smo svesni da treba da promovišemo poboljšanje uslova života u Žitištu kao i da doprinesemo postizanju održivog razvoja u Srbiji, kao i jednakih mogućnosti za sve naše stanovnike.

Verujemo da dobar Akcioni plan, zajedno sa Strategijom održivog razvoja, treba da:

- omogućiti lokalnim zajednicama da izraze svoje potrebe i želje.
- koordinira aktivnosti Skupštine i društvenih, privatnih i organizacija civilnog društva kako bi se te potrebe zadovoljile i
- obezbedi praćenje i usklađivanje napretka.

Akcioni plan je segment dugoročne opštinske strategije za navedeni period uz mogućnost revizije posle određenog perioda. Pojedini projekti su u idejnoj početnoj fazi, neki u fazi izrađene projektne dokumentacije, a neki u fazi izrade, odnosno, potrebno je završiti projekat.

U svaki projekat je uključena lokalna samouprava i implementirajuća ustanova uz odgovornost svih, uključujući i korisnike usluga.

Težnja projekta je izgradnja institucija, jačanje građanskog društva, održivost procesa uz ispunjenje potreba interesnih grupa.

STRATEŠKI I PRIORITETNI CILJEVI

Definisanje prioritetne oblasti intervencije (prioriteta) predstavlja ključni korak u razradi Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma od 2015-2020. godine Opštine Žitište. Prioriteti moraju logički da proisteknu iz vizije i dugoročnih **ciljeva**.

Prilikom definisanja prioriteta uzeli smo u obzir obim postojeće podrške i ograničenja u resursima. Nastojali smo da ostvarimo balans između prioriteta koji imaju za cilj razvijanje ekonomske infrastrukture i kao prioriteta razvoj ljudskih resursa i unapređenje kapaciteta.

Prioriteti Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma definisani su na osnovu strateških ciljeva Strategije održivog razvoja, kao i ukupne situacione analize i predloženih potreba zainteresovanih strana.

Strategijom održivog razvoja utvrđeno je jedanaest strateških ciljeva koji su, radi što uspješnije implementacije, razrađeni u prioritetne ciljeve (mere), pokrivajući sve oblasti društveno – ekonomskog života.

Strateški ciljevi i prioritetni ciljevi (mere) koji slede ne treba dodatno opravdavati ili racionalizovati: oni proizilaze direktno iz socio-ekonomske analize.

U okviru svakog prioritetnog cilja definisani su i projekti koji proizilaze direktno iz prioriteta. Oni su definisani pod uticajem onoga u šta zainteresovane strane veruju da je ostvarivo za implementaciju u bližoj budućnosti.

Važno je napomenuti da se definisani prioritetni ciljevi postavljeni u horizontalnoj ravni, tako da ne postoji međusobna hijerarhija prioriteta već imaju jednakost u snazi.

UVOD

Akcioni plan za unapređenje položaja Roma opštine je dokument koji celovito razmatra problematiku Roma i sadrži skup mera i aktivnosti raznovrsnih nosilaca kao što su donosioci političkih odluka, institucije, organi, udruženja građana i nevladine organizacije u cilju poboljšanja položaja života Roma. U interesu je i lokalne zajednice da svi nosioci aktivnosti daju pun doprinos poboljšanju društvenog položaja Roma i njihovom širem uključivanja u sve društvene tokove.

Sa ciljem unapređenja položaja Roma u opštini Žitište a u skladu sa preporukama Vlade Republike Srbije datim u Strategiji za unapređenje položaja Roma u Republici Srbiji, Lokalna samopurava opštine je u avgustu 2014. godine, pokrenula proces izrade Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma od 2015-2020. godine Opštine Žitište Inicijativu Kancelarije za inkluziju Roma da se implementiraju nacionalni akcioni planovi za Rome i Strategija za unapređenje položaja Roma Vlade RS na lokalnom nivou, kao i da se izradi Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Roma u opštini, podržala je Opština Lokalni akcioni plan unapređenja položaja Roma u opštini obuhvata oblasti: **obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva i stanovanja, kulturu i informisanje, rodnu ravnopravnost i diskriminaciju Roma**.

Opština je obrazovala Grupu za izradu Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma Opštine Žitište za period od 2015. do 2020. godine (LAPR) predstavlja dokument sačinjen, u partnerstvu sa romskim udruženjima, regionalnom kancelarijom za romska pitanja, Centrom za socijalni rad, Domom Zdravlja, školama, NSZ sa područja opštine. Radnu grupu činili su predstavnici opštine zaduženi za privredu i razvoj, mala i srednja preduzeća, predstavnici Nacionalne službe za zapošljavanje ispostava udruženja građana romske nacionalnosti. Nosilac procesa izrade LAP bila je Opština u saradnji sa Kancelarijom za inkulizu Roma opštine, Društvom Roma Žitište i regionalnom kancelarijom za Rome.

Vlada Republike Srbije je u aprilu 2009. godine usvojila Strategiju za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji, koja predstavlja osnov za unapređenje položaja Roma, smanjenje razlike između romske populacije i ostalog stanovništva, kao i identifikovanje i primenu mera afirmativne akcije, naročito u oblastima obrazovanja, zdravlja, zapošljavanja i stanovanja.

Posebna pažnja posvećena je i smanjenju siromaštva, suzbijanju diskriminacije i poboljšanju položaja žena, a kao osnovni princip istaknuto je „uključivanje predstavnika romskih zajednica u sve procese“.

Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Roma u opštini 2015 – 2020, kao strateški dokument donosi se sa ciljem unapređivanja položaja Roma u opštini, te unapređenja procesa integracije Roma. Jedan od suštinskih preduslova za unapređivanje položaja Roma, upravo je **poboljšanje obrazovnog statusa**, odnosno obrazovanje pripadnika romske nacionalne zajednice jedan od osnovnih preduslova za integraciju Roma u širu društvenu zajednicu. Akcenat se stavlja i na **zapošljavanje i stanovanje**, kao teme **kulturu i informisanje, rodnu ravnopravnost i diskriminaciju Roma**. Ovaj dokument treba da definiše pravce delovanja opštine u oblasti unapređenja obrazovnog statusa Roma, kao i jasne mehanizme pomoću kojih se može pratiti realizacija mera koje treba da doprinesu ostvarenju ovog cilja.

POLAZNE OSNOVE

Republika Srbija je potpisivanjem Deklaracije o Dekadi Roma u Sofiji 02. februara 2005. godine, izrazila svoju principijelnu opredeljenost prema sprovođenju mera za unapređenje položaja Roma od 2005-2015. godine, gde je oblast obrazovanja Roma definisana kao jedna od 4 prioritene. Takođe, u procesu pridruživanja zajednici evropskih naroda čija su načela izračena u Nacionalnoj strategiji zemlje za pristupanje Evropskoj uniji „odlučnije i efikasnije mere radi poboljšanja položaja Roma“ će se preduzimati radi dosezanja „odgovarajućih standarda u oblasti stanovanja, zdravlja, zapošljavanja, socijalne pomoći i obrazovanja Roma.“

Specifični ciljevi koje LAPR-a postavlja naslanjaju se i na druge strateške dokumente zemlje i to:

Strategiju za smanjenje siromaštva Republike Srbije, koja kroz svoj celokupan tekst prepoznaje Rome kao jednu od najsiromašnijih kategorija stanovništva, te podizanje nivoa obrazovanja Roma igra ključnu ulogu u borbi protiv siromaštva.

Nacionalni plan za decu u Republici Srbiji, koji u okviru svog strateškog cilja 3 na strani 38 predviđa „posebne mere za upis, smanjenje osipanja i povećanje procenta dece koja završavaju školu iz romskolenacionalnosti“.

Nacionalnu strategiju za mlade Republike Srbije, u kojoj se ističe: „Mladi Romi upadljivo su manje obuhvaćeni na svim nivoima školovanja od njihovih vršnjaka u opštoj populaciji“ stoga kao jedan od osnovnih strateških ciljeva strategija sebi zadaje: „Obezbeđivati ostvarivanje prava na jednake šanse svih mladih u društvu, a posebno mladih koji žive u teškim uslovima“ Svoj legislativni okvir LAPOR nalazi u:

- Univerzalnoj deklaracijom o pravima čoveka Ujedinjenih nacija,
- Okvirnoj konvenciji za zaštitu prava nacionalnih manjina Saveta Evrope,
- Preporuci Parlamentarne skupštine Saveta evrope br. (2000)4 I obrazovanju Roma u Evropi
- Ustavu Republike Srbije,
- Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja RS,
- Zakonu o osnovnim školama,
- Zakonom o srednjim školama.

Aktivnosti namenjene uvođenju asistenata za obrazovanje Roma u nastavi iz ovog akcionog plana utemeljene su u članu 117 Zakona o osnovama sistema obrazovanja Republike Srbije koji predviđa pedagoške asistente upredškolskom i osnovnom obrazovanju.

Generalno sve mere iz ovog akcionog plana koje imaju karakter tzv. „afirmativnih mera“ odnosno „pozitivne diskriminacije“ svoje legislativno utemeljene imaju u članu 3 Povelje o ljudskim i manjinskim pravima koja ističe „dozvoljeno je privremeno uvođenje posebnih mera koje su neophodne za ostvarenje ravnopravnosti, potrebne zaštite i napretka za lica ili grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju“, i u članu 16 Zakona o zabrani diskriminacije.

OPŠTI PODACI OPŠTINE

Položaj

Opština Žitište se nalazi u srednjem Banatu, na severoistoku Republike Srbije. Prostire se na površini od 525 km². Na jugozapadu se graniči sa gradom Zrenjaninom, na jugu sa Opštinom Sečanj, na severozapadu sa Opštinom Kikinda, na severu sa opštinom Nova Crnja i na istoku sa Rumunijom.

Sedište opštine je u Žitištu.

Opština ima oblik nepravilnog trapeza. Središnjim delom opštine protiču Stari Begej i Begejski kanal.

Na prostoru opštine se nalazi 12 katastarskih opština sa 12 naselja: Žitište, Banatski Dvor, Banatsko Višnjićevo, Banatsko Karađorđevo, Torak, Novi Itebej, Ravni Topolovac, Srpski Itebej, Torda, Hetin, Čestereg i Međa.

Žitište ima povoljan geosaobraćajni položaj zahvaljujući međunarodnom putu koji povezuje našu zemlju sa Rumunijom, odnosno Zrenjanin sa Temišvarom.

Slika 1: Položaj opštine Žitište

PRIRODNE KARAKTERISTIKE

Reljef

Opština Žitište se najvećim delom nalazi na Itebejskoj depresiji, a manjim na lesnoj terasi i lesno-peščanoj gredi. Itebejska depresija, poznata kao Itebejska močvara, ima pravac pružanja severozapad-jugoistok u dužini od 47 km, a u pravcu zapad-istok u dužini od 32 km. Prosečna apsolutna visina depresije je 78 m, i najmanja je zapadno od Itebeja. U depresiji se izdvajaju prostorna udubljenja nepravilnog oblika, četiri napuštena meandra Begeja i izdužena lesno-peščana greda. Peščano-lesna greda izdiže se 3-4 km iznad Itebejske depresije, u njenom severnom delu. Pruža se pravcem severoistok-jugozapad. Na njoj su izgrađena naselja Banatski Dvor, Čestereg i Banatsko Karađorđevo.

Nadmorska visina

Opština Žitište se nalazi u izrazito ravničarskom području tako da se čitava površina opštine nalazi na oko 80m nadmorske visine.

Klima

Klima je stepsko-kontinentalna sa toplim letima i hladnim zimama. Prosečna godišnja temperatura u opštini je 11,1°C, ali su tokom godine prisutne značajne temperaturne oscilacije.

Prosečna količina godišnjih padavina iznosi 574 mm², i po ovom parametru Opština Žitište pripada sušnim predelima Vojvodine.

Region se karakteriše izraženim vetrovima od kojih je najčešći jugoistočni (u periodu od novembra do kraja aprila), a najsnažniji severozapadni vetar. Usled nedostatka šumskih površina vetrovi su u Žitištu značajan uzrok erozije zemljišta.

Zemljište

Preovlađujuće zemljište u opštini predstavljaju ritska crnica i smonica, livadska crnica i černoze, dok se na manjim površinama javljaju slatine (tabela 1.).

Tabela 1: Struktura zemljišta u opštini Žitište

Red. br.	Naziv	Površina, ha	Zastupljenost, %
1.	Ritska crnica	21.676,06	41,31
2.	Ritska smonica	10.278,43	19,58
3.	Livadska crnica	8.970,33	17,09
4.	Černoze	8.671,60	16,52
5.	Slatine	2.539,00	4,83

Strategija održivog razvoja Opštine Žitište, 2008-2013. godine

Ritske crnice su preovlađujuće zemljište u opštini (41,31% ukupne teritorije opštine), pri čemu dominiraju karbonatne (28,53% ukupne površine opštine) i beskarbonatne ritske crnice (12,78%).

Ritske smonice se nalaze uglavnom u severoistočnim delovima opštine.

Livadske crnice različitih varijeteta su uglavnom zastupljene na lesnoj terasi, a najzastupljenija je karbonatna livadska crnica.

Slatine su zastupljene na 4,83% opštinskih površina, a najzastupljenija je slatina tipa solonjec. Slatine su defektna zemljišta koja nisu pogodna za biljnu proizvodnju zbog štetnih soli, apsorbovanog natrijuma i loših fizičkih karakteristika.

Generalno posmatrano Opština Žitište raspolaže kvalitetnim zemljišnim fondom.

Biodiverzitet

Najveći deo teritorije na lesnoj terasi i u ltebejskoj depresiji zauzimaju oranične površine koje se koriste za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Prirodna vegetacija je slabo zastupljena i može se sresti još jedino pored puteva i na neobrađenim površinama. Na lesnoj terasi se najčešće susreću gorušica, čičak, zubača, hajdučka trava, bulka i kamilica, a u ltebejskoj depresiji kamilica, ljutić i dr.

Šume se prostiru na malim površinama/parcelama (manjim od 0,5 ha) izuzetno u KO Begejci i KO Žitište dve parcele od 41 ha i 13 ha, tako da ih zvanična statistika ne registruje. Zvaničan podatak sa kojim se raspolaže je, međutim, da se u opštini nalazi oko 234 ha pod šumama.

Posebnu vrednost opštine predstavlja prostor između dva Begeja koji se nalazi na UNESCO listi međunarodno značajnih vlažnih staništa koja su zaštićena po Ramsarskoj konvenciji. Ramsarska područja u Srbiji predstavljaju rezervate prirode. Ova vlažna područja predstavljaju centre biološke raznovrsnosti i staništa raznovrsne flore i faune, koja su od suštinskog značaja za opstanak retkih i ugroženih vrsta ptica koje svoja životna staništa nalaze kraj vode. U predelima pored Begeja i bara rastu vrba, topola i trska. U barama se javljaju beli i žuti lokvanj, vodeni troskot, drezga itd.

Životinjski svet

Životinjski svet je zastupljen sa znatno manje vrsta. Od divljači javljaju se srne, zečevi, lisice, kune i lasice. Od pernate divljači sreću se fazani, jarebice, prepelice, divlje patke, divlje guske, grlice itd.

Hidrografske i hidrološke karakteristike

Opština Žitište je bogata površinskim i podzemnim vodama. Kvalitet voda je, međutim, generalno posmatrano na niskom nivou.

Površinske vode

Površinske vode čine Stari Begej (kanalisana reka) i Begejski kanal, bare, močvare i veliki broj kanala koji služe za odvodnjavanje. Stari Begej kroz opštinu prolazi u dužini od 28 km, a Begejski kanal u dužini od 25 km (slika 2). Oba rečna pravca su u prošlosti bila plovna. Vodotoci i kanali su u hidrotehničkom smislu deo hidrosistema Dunav-Tisa-Dunav (DTD).

Kvalitet vode Starog Begeja i Begejskog kanala je na niskom nivou usled zagađenja koja najvećim delom stižu iz Rumunije. Dodatni problem predstavlja bujični karakter ovih vodotokova koji uslovljava česte poplave. Oba problema se mogu rešiti samo uz saradnju sa susednom Rumunijom, odnosno obezbeđenjem rada brojnih akumulacija u Rumuniji i adekvatnom preraspodelom voda uz pasivne mere zaštite kao i optimalnim upravljanjem banatskim delom hidrosistema u slučaju nailaska velikih voda.

Stanovništvo

U opštini Žitište po popisu iz 2002. godine (Statistički godišnjak "Opštine u Srbiji", 2010) živi 20.399 stanovnika, odnosno 1% vojvođanske populacije. Broj stanovnika se konstantno smanjuje

od 1948. godine kada je u Žitištu živelo 36.375 stanovnika. U periodu 1948-2002. godine je došlo do smanjenja broja stanovnika za 43,9%.

Procenat smanjenja broja stanovnika u opštini Žitište bi svakako bio izraženiji da u periodu posle Drugog svetskog rata kao i u vreme raspada SFRJ tokom devedesetih godina prošlog veka nije doseljen značajan broj stanovnika. U 1948. i 1953. godini je naseljeno 8.310 kolonista sa područja Bosne i Hercegovine, dok je tokom devedesetih godina prošlog veka u opštini smeštaj našlo 2.057 izbeglih lica sa područja Bosne i Hercegovine (najviše iz opština Sanski Most i Teslić) i Hrvatske (Gračac). Na ovaj način se broj stanovnika u opštini Žitište povećao za 9,7%.

Prosečna gustina naseljenosti iznosi 38,9 stanovnika/km², što je znatno manje u odnosu na prosek AP Vojvodine i Republike Srbije.

Opštinu od početka sedamdesetih godina prošlog veka karakteriše negativna stopa prirodnog priraštaja, odnosno pad stope nataliteta i rast stope mortaliteta, tako da se i u narednom periodu očekuju slični demografski procesi.

Po nezvaničnim podacima popisa 2011. godine demografski procesi su imali očekivan tok što se iz sledećih tabela može videti.

Tabela 2: Ukupno popisana lica, ukupan broj stanovnika prema Popisima 2011. i 2002. i ukupan broj

		Ukupno popisana lica	Ukupan broj stanovnika 2011 2002		Apсолutni porast-pada-2002-2011	Ukupan broj domaćinstava	Ukupan broj stanova
Celokupna teritorija opštine Žitište		17 387	16 786	20 399	-3 613	6 386	8 271
Redni broj	Naseljeno mesto	Ukupno popisana lica	Ukupan broj stanovnika	Lica u inostranstvu	Ukupan broj domaćinstava	Ukupan broj stanova	
1.	Banatski Dvor	1 127	1 097	18	373	484	
2.	Banatsko Višnjićevo	2 63	248	15	113	174	
3.	Banatsko Karađorđevo	2 126	2 095	30	778	976	
4.	Žitište	2 953	2 898	39	100 8	1190	
5.	Međa	8 74	831	25	355	511	
6.	Novi Itebej	1 185	1 154	29	448	569	
7.	Ravni Topolovac	1 185	1 105	52	405	510	
8.	Srpski	2	1	81	789	1030	

	Itebej	056	961			
9.	Torak	2 386	2 275	101	862	1234
10.	Torda	1 479	1 458	17	549	699
11.	Hetin	5 45	535	≤ 3	237	348
12.	Čestere	1 208	1 129	78	469	546

Izvor podataka: Bilten: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srbiji 2011 – prvi rezultati

Naselja

Naseljeno mesto Žitište od 1960. godine ima status opštinskog centra kome pripada 12 naselja (tabela 3.). Naselja su zbijenog tipa.

Tabela 3: Broj stanovnika u naseljima žitištanske opštine

Naselja	Godina popisa				
	197 1	198 1	199 1	200 2	2011
Banatski Dvor	162 9	137 4	130 0	126 3	1 097
Banatsko Višnjicevo	577	458	391	384	248
Banatsko Karađorđevo	335 3	285 5	257 5	250 8	2 095
Žitište	292 1	306 0	307 4	324 2	2 898
Međa	204 7	163 6	140 3	115 5	831
Novi Itebej	175 0	155 3	152 1	131 5	1 154
Ravni Topolovac	181 7	165 6	144 5	135 2	1 105
Srpski Itebej	405 8	328 1	287 3	240 5	1 961
Torak	481 7	428 9	370 0	285 0	2 275
Torda	334 5	269 7	218 3	177 1	1 458
Hetin	160 4	113 9	881	763	535
Čestereg	176 6	158 1	146 5	139 1	1 129

Izvor podataka: Strategija održivog razvoja opštine Žitište i bilten popis 2011 prvi rezultati

Najveće mesto u opštini je administrativni centar Žitište sa 3.242 stanovnika (popis 2002 god.). Uz Žitište, značajan broj stanovnika imaju naselja Torak (2.850), Banatsko Karađorđevo (2.508) i Srpski Itebej (2.405). Sa izuzetkom sela Banatsko Višnjicevo i Hetin, sva naselja u opštini Žitište imaju preko 1.000 stanovnika.

Jedino naselje u opštini u kome se u proteklom periodu zabeležio porast broja stanovnika je Žitište, što je i očekivano obzirom da je Žitište opštinski i administrativni centar. U ostalim naseljima se beleži konstantno smanjenje broja stanovnika u periodu 1971-2002. godine. Najizraženija depopulacija stanovništva se beleži u naseljima Međa, Srpski Itebej, Torda i Hetin, u kojima se broj stanovnika smanjio za preko 50%.

U naseljima Torda, Srpski Itebej i Torak se zadržalo autohtono stanovništvo, dok se doseljavanje tokom devedesetih godina dešavalo uglavnom u Žitištu, Ravnom Topolovcu i Česteregu.

Struktura stanovništva

Prosečna starost u opštini je 41,7 godina, što je za 1,9 godina više od vojvođanskog proseka. Samo je u naselju Žitište prosečna starost ispod 39 godina, dok je u naseljima Hetin (46,8) i Banatsko Višnjićevo (45,8) prosečna starost stanovništva preko 45 godina.

Tabela 4: Prosečna starost stanovništva u naseljima Žitišta

Naselja	Pro sečna starost	Udeo		
		0-14	15-65	Preko 65
Banatski Dvor	39, 7	18,3	65,4	16,2
Banatsko Višnjićevo	45, 8	13,5	57,3	28,9
Banatsko Karađorđevo	42, 1	15,6	62,6	21,7
Žitište	38, 9	16,2	69,7	14,0
Međa	44, 1	16,0	59,9	24,0
Novi Itebej	40, 6	17,9	63,3	17,9
Ravni Topolovac	42, 4	16,2	62,1	21,3
Srpski Itebej	41, 6	15,8	63,6	20,5
Torak	43, 0	16,6	60,8	22,0
Torda	41, 8	16,8	64,6	18,5
Hetin	46, 8	14,2	61,1	24,5
Čestereg	41, 8	14,6	67,6	17,5
Opština	41, 7	16,2	64,0	19,6
Vojvodina	39, 8	15,9	68,2	15,5

Izvor podataka: Strategija održivog razvoja opštine Žitište

U opštini je 4,3% stanovništva nepismeno.

Domaćinstva

U opštini ima 7.621 domaćinstava. Broj domaćinstava, kao i veličina gazdinstava, beleži konstantan pad od 1961. godine. Najveći pad veličine gazdinstava se beleži u naseljima Čestereg, Ravni Topolovac i Banatsko Karađorđevo u kojima se domaćinstvo smanjilo sa preko pet na svega 2,8 članova domaćinstva.

Trenutno je prosečna veličina domaćinstva od 2,7 članova slična vojvođanskom proseku (2,9 članova). Prosečna veličina gazdinstva u selima opštine se kreće od 2,3 (Međa i Hetin) do 2,8 (Banatsko Karađorđevo i Ravni Topolovac). Zabrinjavajući je, međutim, podatak da raste broj samačkih i staračkih domaćinstava.

Nacionalna struktura

Opština Žitište predstavlja multietničku sredinu u kojoj žive Srbi, Mađari, Rumuni, Jugosloveni, Crnogorci, Makedonci, **Romi**, Bugari, Muslimani, Nemci, Albanci, Slovaci, Slovenci, Česi, Ukrajinci...

Najveći udeo stanovništva predstavljaju Srbi čiji se udeo u periodu 1991-2002. godine povećao sa 54,2 na 61,9% ukupnog stanovništva usled dolaska znatnog broja izbeglih i raseljenih lica u međupopisnom periodu.

Drugi narod po brojnosti predstavljaju Mađari koji čine 19,7% od ukupnog stanovništva, a u značajnijem broju žive Rumuni (9,0%) i Romi (3,8%).

Naselja sa većinskim srpskim stanovništvom su Banatsko Višnjićevo, Banatsko Karađorđevo, Žitište, Međa, Ravni Topolovac, Srpski Itebej, Čestereg i Banatski Dvor. Naselja sa većinskim mađarskim stanovništvom su Novi Itebej, Torda i Hetin, dok je u Torku većinsko rumunsko stanovništvo.

Radna sposobnost

U opštini Žitište je radno sposobno 12.249 lica, od čega 6.656 muških i 5.593 ženskih lica.

Tabela 5: Zaposlenost i nezaposlenost u opštini Žitište

Godina	Procenjeni broj stanovnika na dan 30.06.	Zaposleni	Od toga preduzetnici i lica koja samostalno obavljaju delatnost i zaposleni kod njih	Nezaposleni
2006	19.014	3.210	383	2.973
2007	18.661	3.425	493	2.875
2008	18.307	3.256	479	2.567
2009	18.005	2.881	413	2.444
2010		2.583	315	2.561

Izvor podataka Republički zavod za statistiku, Odeljenje u Zrenjaninu

U opštini se beleži pad zaposlenosti u periodu 2007-2010. godine za 842 osobe.

Dominantna delatnost je poljoprivreda kojom se bavi 50,8% ukupnog stanovništva. Ostale bitne delatnosti su prerađivačka industrija (21,1%) i trgovina (7,1%). Po strukturi zaposlenosti Žitište

se značajno razlikuje u odnosu na prosek AP Vojvodine i Republike Srbije u kojima preovlađuje prerađivačka industrija.

Nezaposlenost

Prema podacima iz 2011. godine, u Opštini Žitište je bilo 2.561 nezaposleno lice, što predstavlja preko 10% ukupnog broja stanovnika, odnosno preko 20% radno sposobnog stanovništva opštine. Navedeni podaci, međutim, nisu potpuno tačni s obzirom da je prema nezvaničnim podacima broj nezaposlenih znatno veći. S druge strane deo stanovništva se vodi kao nezaposlen, ali se u stvarnosti bavi poljoprivredom.

Najveći broj nezaposlenih je starosti preko 30 godina (oko 70%) i ima nižu stručnu spremu (do IV stepena).

Dnevne migracije

U dnevnim migracijama u Opštini Žitište učestvuje 2.380 lica. Najveći udeo (66,2%) predstavlja radno stanovništvo koje radi u drugom naselju opštine (29,7%) ili drugoj opštini (36,0%). Drugi deo (33,8%) migranata predstavljaju učenici (28,9%) i studenti (4,4%). Učenici u najvećem broju saobraćaju ka Zrenjaninu.

Opština Žitište nema autobusku stanicu, već se u opštini nalaze autobuska stajališta.

I OBRAZOVANJE

Akcioni plan za unapređenje obrazovnog statusa Roma u opštini zasnovan je na rezultatima i preporukama istraživanja koja su obavljena od 2010. do 2014. godine, analizom stanja i potreba Roma vezanih za njihovo obrazovanje i poboljšanje kvaliteta života u okviru radne grupe za izradu Akcionog plana

Popisom stanovništva iz 2011. godine, utvrđeno je da u Vojvodini živi 42391 Roma, dok prema nezvaničnim podacima smatra da taj broj iznosi oko 80.000. Najveći deo romskog stanovništva je naseljen u romskim enklavama, bez osnovnih infrastrukturnih uslova.

Romi žive u svim naseljenim mestima sem Banatskog Karađorđeva bez vidljivih specifičnih nehygijskih naselja.

Ne postoje zvanični podaci o obrazovnom statusu odraslih Roma na teritoriji opštine. Nezvanične procene su da je preko 90% Romske dece uključeno u sistem predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja i da oko 70% njih završava osnovnu školu. Od tog procenta srednju školu upisuje nešto više od 10 % ali istu završava i stiče obrazovanje III i IV stepena neznatan broj. U opštini bez kvalifikacije, odnosno bez stečenog osnovnog obrazovanja ima 167 stanovnika prijavljenih nacionalnoj službi za zapošljavanje..

Učenicima osnovne škole je obezbeđena besplatna užina, školski pribor, knjige i besplatan prevoz do škole koje se nalaze na teritoriji Zrenjanina, kao i sredstva za stipendiranje studenata Roma. U 2010. godini, Opština je uspešno realizovala Projekat koji je finansiralo Ministarstvo obrazovanja, a odnosi se na obrazovnu inkluziju Roma (DILS Projekat), kojim su obuhvaćene sva tri osnovne školska centra na teritoriji opštine, gde je vrednost projekta iznosila oko 35.000 eura. U okviru projektnih aktivnosti obrazovne inkluzije Roma učestvovala je i jedna romska nevladina organizacija kao direktni partner i druga kao sardnik partner.

Opšti podatci

U Opštini Žitište radi predškolska ustanova koja ima odeljenja u 11 naseljenih mesta. Ukupan broj dece koji pohađaju predškolsko obrazovanje je oko 250. Broj dece u predškolskim ustanovama se konstantno smanjuje.

Osnovno obrazovanje se odvija u tri školska centra, u Žitištu, Srpskom Itebeju i Banatskom Karađorđevu.

OŠ „Sveti Sava“, Žitište osim matične škole u Žitištu nastavu izvodi i u izdvojenim odeljenjima u Ravnom Topolovcu, Torku i Banatskom Dvoru, a nastava se osim na srpskom izvodi i na jezicima manjina, i to na rumunskom u Torku i mađarskom u Banatskom Dvoru.

OŠ „Miloš Crnjanski“ u Srpskom Itebeju nastavu izvodi i u izdvojenim odeljenjima u Međi i Hetinu, s tim što se nastava u Hetinu koje je pogranično mesto sa malim brojem učenika odvija do

četvrtog razreda u mešovitim odeljenjima. Nastava u matičnoj školi koja obuhvata Srpski i Novi ltebej se izvodi na srpskom i mađarskom jeziku.

OŠ „Nikola Tesla„ u Banatskom Karađorđevu nastavu izvodi, osim u matičnoj školi, i u izdvojenim odeljenjima u Česteregu i Tordi gde se nastava odvija na mađarskom jeziku.

Ukupan broj učenika osnovnih škola iznosi oko 1400. Broj dece u školskim ustanovama se konstantno smanjuje.

U školskoj 2010/2011 godini u Žitištu je radilo izdvojeno odeljenje Gimnazije iz Zrenjanina sa 18 učenika. Međutim zbog nezainteresovanosti dece i roditelja da deca pohađaju školu na svojoj teritoriji, izdvojena odeljenja su zatvorena.

Tabela 6: Broj romske populacije na osnovu popisa 2011 i podataka iz škola opštine Žitište.

	Prema poslednjem popisu				Podaci iz škola 2013. godine			
	Ukupno (po polu):		Samo romska populacija (po polu):		Ukupno (po polu):		Samo romska populacija (po polu):	
				Ž			M	Ž
Ukupan broj stanovnika	1.405	1.471	97	68	3			
Ukupan broj dece (mladji od 3 god)	63	11	8	0	5			
0-4								
Ukupan broj dece (3.1 – 6 god)	36	00	1	6	3			
5-9								
Ukupan broj dece (6 god)								
Ukupan broj dece (7 - 10 god)	80	86	1	0	4			
10-14								
Ukupan broj dece (11 – 14 god)	40	27	5	7	4			
15-19								
Ukupan broj dece (15 – 18 god)	01	55	1	6	2			
20-24								
19 – 24					2			

godine 25-29	17	34	7	2				
25 – 34 godine 30-34	70	01	4	8	2			
35 – 64 godine	128	082	09	9	9			
65 +	570	425		5	1			

Kada je u pitanju osnovno obrazovanje Roma, takođe je potrebno istaći da je preko 90% Roma u opštini obuhvaćeno osnovno školskim obrazovanjem. Osnovni cilj u ovom segmentu obrazovanja je da se poboljša kvalitet rada sa romskom decom. Ostvaren je upis romske dece u mešovita odeljenja od prvog razreda osnovnih škola u opštinskim mestima, a pruža se i podrška u obrazovanju romske dece koja prelaze sa razredne na predmetnu nastavu. Za realizaciju ovog posla, saglasno potrebama romske dece, angažovan je romski pedagoški asistent.

Tabela 7. Broj vrtića sa brojem dece, brojem dece romske nacionalnosti u udaljenost od romskog naselja

Predškolska ustanova:	Ukupan broj dece	Ukupan broj dece romske nacionalnosti	Blizina romskog naselja (u km)
1. Vrtić Žitište	85	3	
2. Vrtić R. Topolovac	10	2	
3. Vrtić B.Dvor	14	1	
4. Vrtić Čestereg	15	1	
5. Vrtić B.Karađorđevo	39	-	
6. Vrtić Torda	31	3	
7. Vrtić Hetin	7	-	
8. Vrtić Međa	7	1	
9. Vrtić S. Itebej	32	3	
10. Vrtić N.Itebej	33	1	
11. Vrtić Torak	19	4	

Utvrđeno je da na području opštine svega 20% romske dece završavaju osnovno obrazovanje, nastavljaju srednje školsko obrazovanje.

Problemi i prepreke u obrazovanju Roma

Problem koji u značajnoj meri opredeljuje napredovanje romske dece u školi odnosi se na predškolski razvoj romske dece. Nizak materijalni, socijalni i obrazovni status roditelja utiče nepovoljno na ranu kognitivnu stimulaciju, te romska deca već na kasnom predškolskom uzrastu počinju da zaostaju za opštom populacijom, imaju oskudan fond opštih znanja što u značajnoj meri nepovoljno utiče na njihov napredak u školi i dovodi do zaostajanja ili stagniranja. Najznačajniji razlozi odustajanja od školovanja su neuspešnost u školovanju, odnosno višestruka ponavljanja razreda koja dovode do prestarelosti i prestanka obaveze pohađanja osnovne škole, nemotivisanost, negativan stav prema obrazovanju i izostajanje podrške porodice usled loše materijalne situacije.

Takođe, jedan deo mladih odustaje od školovanja usled zasnivanja vanbračnih, ređe bračnih zajednica. Romske devojčice značajno češće napuštaju školu zbog zasnivanja vanbračne i bračne zajednice. Siromaštvo, neobrazovanost roditelja, nedostatak podrške od strane roditelja, nerazvijene higijenske navike, neinformisanost, ali i predrasude prema Romima, prepoznali su predstavnici institucija.

Preporuka - pokretanje inicijative razvoja regionalnog programa za obrazovanje Roma za zanatske profile.

Sve ove mere treba da doprinesu osnaživanju Romske zajednice u materijalnom i duhovnom smislu, koja je kao osnovni cilj postavljena u strategiji smanjenja siromaštva Republike Srbije, kao i mera razvoja socijalne zaštite.

Sprovođenje ovih mera podrazumeva obezbeđivanje udžbenika, školskog pribora, pokrivanje putnih troškova učenika putnika, razvoj programa za osnaživanje Roma za zapošljavanje i samozapošljavanje, programa stipendiranja učenika i studenata, edukaciju i saradnju sa roditeljima u cilju praćenja uspeha dece u školi i drugo.

Sredstva za realizaciju akcionog plana u narednom periodu od 2015. do 2020. godine obezbediće se u budžetu opštine, u saradnji sa Kancelarijom za inkluziju roma. Sprovođenje napred navedenih aktivnosti kroz obrazovni sistem zasnovan na toleranciji i interkulturalnim vrednostima treba da doprinese razvijanju osetljivosti, profesionalne javnosti i društvene zajednice za obrazovne potrebe Roma, a samim tim i sa njihovom kulturom i tradicijom

Dugoročan cilj: Uključivanje Roma u obrazovni sistem i obezbeđenje kontinuiteta u obrazovanju.

Specifični ciljevi LAP-a su:

1. Planiranje, podrška i uključivanje Roma u obrazovni sistem
2. Materijalna i finansijska podrška romskim učenicima u školama
3. Realizacija radionica, seminara i obuka nastavnog kadra
4. Informisanje šire društvene zajednice o obrazovanju Rom

II ZAPOSŁJAVANJE

Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje oko 176 Roma se vodi na evidenciji nezaposlenih. Najveći deo radno sposobnih a nezaposlenih građana romske nacionalnosti radi na sezonskim poslovima u poljoprivredi, kao pomoćni radnici u građevinarstvu i na sakupljanju sekundarnih sirovina.

Opšti cilj Lokalnog akcionog plana za zapošljavanje Roma u opštini je povećan broj zaposlenih Roma do kraja 2020. godine.

Ovaj dokument definiše pravce delovanja opštine u oblasti unapređenja ekonomskog položaja Roma, konkretne mere i aktivnosti kojima bi se poboljšao sadašnji nepovoljan položaj Roma na tržištu rada, kao i jasne mehanizme pomoću kojih se može pratiti ostvarivanje ciljeva. LAP je zasnovan na analizi stanja položaja Roma u opštini koja je sačinjena u okviru Radne grupe na osnovu prikupljenih podataka putem okruglog stola sa predstavnicima vladinih i nevladinih institucija i organizacija u opštini, predstavnicima romskih udruženja kao i samih Roma (u radu okruglog stola učestvovali su nezaposleni, zaposleni preduzetnici i mladi Romi).

Tabela 8. Broj nezaposlenih prema stepenu stručne spreme

Stepen stručne spreme		
I	ukupno	167
	žene	65
II	ukupno	
	žene	
III	ukupno	4
	žene	1
IV	ukupno	2
	žene	1
V	ukupno	
	žene	
VI	ukupno	
	žene	
VII-1	ukupno	1
	žene	1
VII-2	ukupno	
	žene	

Tabela 9: Struktura nezaposlenih Roma po godinama

Od 15 do 30 godina	53	
Od 31 do 41 godina	38	
Od 41 do 50 godina	42	
Od 51 do 65 godina	41	

Kada je u pitanju oblast zapošljavanja Roma, prioritete treba usmeriti na četiri oblasti:

- zapošljavanje Roma i uspostavljanje održivog i stabilnog trenda rasta zaposlenosti romske populacije,
- podršku poslodavcima koji zapošljavaju Rome,
- programe razvoja preduzeća i zadruga za Rome;
- obuke, prekvalifikacije, dokvalifikacije i funkcionalno obrazovanje nezaposlenih Roma

Lokalni akcioni plan za zapošljavanje Roma u opštini 2015 – 2029, kao strateški dokument opštine donosi se sa ciljem unapređivanja položaja Roma u opštini, te unapređenja procesa integracije Roma. Jedan od suštinskih preduslova za unapređivanje položaja Roma, time i uspešne integracije, čini upravo zapošljavanje pripadnika romske nacionalne zajednice kao jedan od osnovnih preduslova za integraciju Roma u širu društvenu zajednicu. Ovaj dokument treba da definiše pravce delovanja opštine u oblasti unapređenja ekonomskog položaja Roma preko poboljšanja njihovog radnog statusa, kao i jasne mehanizme pomoću kojih se može pratiti realizacija mera koje treba da doprinesu ostvarenju ovog cilja.

Problemi i prepreke u zapošljavanju Roma

Prema mišljenju učesnika okruglog stola, loša privredna situacija u opštini (mali broj preduzeća) i problemi vezani za zapošljavanje, nedostatak obrazovanja i neinformisanost samih Roma, kao i „netoleratno društvo“, koje se u najvećoj meri ogleda u predrasudama i diskriminaciji prema romskoj populaciji, je ono što karakteriše situaciju u opštini, ali i u državi. Dok predstavnici institucija naglašavaju da je sa nedostatkom obrazovanja najviše povezan nedostatak radnih navika i negativan stav prema radu i zapošljavanju. Sami Romi smatraju da su veći problemi u tome što su Romi nezainteresovani i neinformisani, te da iz tih razloga ne koriste i one šanse koje imaju. Zaposleni Romi naglašavaju da stalno moraju da dokazuju da su stručni za posao, što negde ide u prilog tvrdnjama predstavnika institucija da nedovoljno poznavanje prilika na tržištu rada i nedostatak radnih navika predstavljaju probleme u procesu zapošljavanja.

Pored toga, predstavnici institucija i nevladinih organizacija navode da su nedostatak kontinuiteta programa koji su usmereni na Rome i nepostojanje pravih mehanizama za integraciju takođe važni uzroci nepovoljnog položaja Roma u našoj opštini. Ovi problemi ogledaju se pre svega u nedostatku strateškog pristupa rešavanju problema Roma, pa time i zapošljavanja, ali i nedostatku kapaciteta (finansijskih pre svega, kao i specifičnih znanja i veština za prikupljanje sredstava i pisanje projekata) da se kontinuirano radi na ovom problemu.

Preporuke za unapređivanje položaja Roma u oblasti zapošljavanja mogu se svrstati u četiri oblasti:

- poboljšanje uslova za zapošljavanje Roma u vidu dodatnih obuka, prekvalifikacije i dokvalifikacije kao šansa kako za poboljšanje uslova za zapošljavanje, tako i za razvoj preduzetništva kod Roma. Romi navode da je pored besplatnih kurseva često neophodno obezbediti i sredstva za putne troškove, jer je nedostatak sredstava čest uzrok nepohađanja istih, čak i kada su obuke besplatne.
- poboljšanje uslova za razvoj preduzetništva kod Roma u smislu obezbeđivanja podsticajnih sredstva, subvencija za poslodavce, posebno podsticaje poslodavcima prilikom zapošljavanja Roma, smanjiti određene doprinose i poreze koje plaćaju poslodavci, motivisati Rome za uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja.
- informisanje Roma - unaprediti informisanje Roma o radnim obavezama i zakona o radu.
- smanjenje diskriminacije i predrasuda prema Romima u smislu povećanja značaja i uloge Koordinatora za romska pitanja, odnosno, treba obezbediti veću koordinaciju i bolji protok informacija između romske populacije i donosioca odluka.

Sami Romi i romske nevladine organizacije trebali bi da aktivnije učestvuju u rešavanju problema nezaposlenosti Roma.

Dugoročan cilj: Povećanje zaposlenosti kod Roma i Romkinja i povećanje konkuretnosti na tržištu rada

Specifični ciljevi:

1. Unapređivanje preduzetništva kod Roma i Romkinja sprovođenjem subvencija kroz programe za samozapošljavanje i novo zapošljavanje
2. Kreiranje i sprovođenje posebnih programa obuka za stručno osposobljavanje Roma i Romkinja za deficitarna zanimanja
3. Organizovanje i uključivanje nezaposlenih Roma i Romkinja u programe javnih radova

III ZDRAVLJE , SOCIJALNA ZAŠTITA , STANOVANJE , EKOLOGIJA I OČUVANJE ŽIVOTNE SREDINE

Zdravlje

Delatnost primarne zdravstvene zaštite u opštini obavlja Dom zdravlja. Nivo primarne zdravstvene zaštite ima za cilj kontinuirani rad na prevenciji bolesti u svim oblastima medicine. Zdravstvene službe koje deluju u okviru Doma zdravlja svojim aktivnostima podmiruju raznolike potrebe populacionih grupacija stanovništva, kako preventivnih, tako i kurativnih mera primarne zdravstvene zaštite i stomatologije.

Kad je reč o romskoj populaciji, evidentna je potreba za zdravstvenu edukaciju ne samo roma, nego celokupnog stanovništva. Takođe je utvrđena potreba podrške i saradnje sa Centrom za socijalni rad radi pružanja pomoći plaćanja lekova. Određena zapažanja ukazuju na neophodnost organizovanja grupne edukacije pacijenata vezani za posebna stanja kao što su visok krvni pritisak, dijabetes i sl. U narednom periodu potrebno je izvršiti zdravstvenu kontrolu stanovništva angažovanjem timova stomatološke i ginekološke službe. Javlja se potreba da se smanji opterećenost medicinskog kadra papirologijom koja se mora duplo fakturisati. Kao nedostaci u radu zdravstvene službe evidentirani su kratak rad lekara približno oko dva časa dnevno, zatim opterećenje medicinskih sestara kako po pitanju posla tako i radom sa pacijentima.

Može se zaključiti da u narednom periodu po pitanju zdravstvene zaštite akcenat treba dati preventivnim merama zdravstvene zaštite stanovništva, edukaciji stanovništva po pitanju očuvanja zdravlja, sređivanju zdravstvene kartoteke, upisa i popune podataka u zdravstvene knjižice i optimalno korišćenja raspoloživih resursa po pitanju stručnog medicinskog kadra, lekara i medicinskih sestara uz jaču finansijsku podršku Lokalne samouprave, Mesne zajednice, Ministarstva zdravlja, Kancelariju za inkluziju Roma i Donatore.

U narednom periodu potrebno je da obuhvatimo edukativnim radionicama podjednak broj mladih Romkinja i Roma na teritoriji opštine.

Kroz edukativne radionice informišemo mlade kao i pripadnike romske populacije šta je HIV infekcija, kako se prenosi, kako se mogu zaštititi, gde se mogu besplatno savetovati i testirati na HIV. Učesnicima, se takođe, dele i sredstva prevencije od polnih bolesti.

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita Roma na području opštine premanentno se pruža i odvija preko Centra za socijalni rad. Ovaj vid zaštite stanovnika putem pružanja različitih oblika socijalne zaštite odnosi se svake godine na više stotina korisnika od kojih njih preko 50% su Romi. Zapažena je potreba preduzimanja niza aktivnosti u pravcu osnaživanja romske populacije da uz podršku lokalne zajednice sami mogu da rešavaju razne probleme sa kojima se susreću u životu na brži efikasniji i jeftiniji način. To je sigurno proces koji traje i koji će uvek iznova dobijati nove oblike i sadržaje kroz napore pre svega lokalne zajednice da se poboljša život Roma pa time i čitave zajednice.

Veliko ograničenje u formulisanju i planiranju aktivnosti na integraciji Roma predstavlja to što ne postoje precizni podaci o broju i strukturi Roma, o stepenu njihove ugroženosti, odnosno o njihovom imovinskom, i zdravstvenom statusu, kao i o drugim značajnim pokazateljima. Romska populacija nije homogena u smislu potreba za društvenom intervencijom, pa su ove potrebe uslovljene stepenom obrazovanja, starosnom strukturom, zdravstvenim stanjem, polom, brojem dece i mnogim drugim faktorima.

Konkretna mere pomoći ogledale bi se u većoj i bogatijoj ponudi materijalne pomoći u vidu paketa naročito tokom zimskog perioda kada ima manje privremeno- povremenih poslova. Korisno i

neophodno je osmisлити strategiju poboljšanja uslova stanovanja najugroženijih Roma dodelom građevinskog materijala što je u protekлом periodu i činjeno.

Usvajanje posebne metodologije za izradu „socijalne karte“ romske zajednice, pri čemu istraživanja treba obavljati na lokalnom nivou kako bi se definisale socijalne potrebe romskih zajednica, identifikovale odgovarajuće usluge socijalne zaštite i uloge svih mogućih aktera. Obezbeđivanja aktivnog učešća Roma u svim programima koji se na njih odnose. Ove aktivnosti treba pojačati i intenzivirati jer predstavljaju sveukupno najbolji vid pomoći ovom stanovništvu, normalno zavisno od materijalnih mogućnosti.

Prema podacima iz lokalne samouprave 22% dece romske populacije prima dečiji dodatak ukupnog broja primalaca dečijeg dodatka, dok 29 porodica prima roditeljski dodatak. Procenjujemo da u romskoj populaciji opštini ima oko 140 korisnika penzija koji su Romi stekli radeći u preduzećima u našoj opštini a manje u inostranstvu (Nemačkoj i Austriji). Podaci po nacionalnoj pripadnosti za primaoca materijalnog obezbeđenja porodice (MOP) ne postoje, odnosno ne v

Stanovanje

Predstavnici lokalne samouprave i Kancelarije za inkluziju Roma organizovali su Okrugle stolove, u razgovorima koji su tada predstavnici mlađe, srednje i starije generacije Roma i Romkinja iskoristili priliku da javno iznose svoja mišljenja, stavove kao i poglede na organizaciju života i probleme sa kojima se svakodnevno susreću. Istakli su svoje nezadovoljstvo prema nemaru društvene zajednice kad je upitanju osnovna komunalna infrastruktura u pojedinim kućama gde žive siromašni Romi, a kao neke od problema naveli su: zagađena površinskih voda, nepostojanje atmosferske i fekalne kanalizacije, nemogućnost priključka električne energije, nedostatak sredstava za izmirivanje komunalnih usluga i mnoge druge.

Zatraženo je postavljanje kontejnera za smeće i izražena spremnost za preduzimanje aktivnosti radi uređenja životne sredine i šire kroz uređenje zelenih površina i sadnju drveća.

Dosta siromašnih Romskih porodica živi na obodima sela pored neuređenih divljih deponija i bara. Primarni izvor zarade je reciklaža, što nažalost dovodi do zagađenja i nagomilavanja smeća u dvorišnom prostoru stambenih jedinica tako i u okolini.

Lokalna samouprava vrlo često je prinuđena da uklanja smeće koje nestaje i nemarom samih vlasnika stambenih jedinica.

Poslednjih godina uložena su značajna sredstva za razvoj infrastrukture, izvršena je popravka kuća Romima koji nisu živeli u neadekvatnim stambenim uslovima, iz budžeta opštine i uz veliku stručnu pomoć i saradnju pruženu od strane Centra za socijalni rad obezbeđene su jednokratne pomoći za najugroženije pripadnike romske nacionalnosti.

Ekologija – očuvanje životne sredine

Najveći pritisci na životnu sredinu dolaze od strane intenzivne poljoprivrede i prerađivačke industrije, od kojih, direktno ili indirektno, veći deo stanovništva (procene kažu oko 80%) ostvaruje svoju egzistenciju. Postoji organizovano suzbijanje ambrozije i drugih korovskih biljaka na javnim zelenim površinama. Potencijal opštine se ogleda i u značajnom prisustvu podzemnih geotermalnih voda, koje su apsolutno neiskorišćene kao obnovljiv izvor energije.

Neizostavno je spomenuti ljudski faktor kao zagađivača životne sredine. Neophodna je mnogo veća senzibilnost svih struktura društva počev od predškolskih ustanova osnovnih i srednjih škola, Doma zdravlja, Centra za socijalni rad, svih zaposlenih u njima kao i svih građana opštine pojedinačno radi promene odnosa prema prirodi i njihovog uticaja na istu. Mora paralelno da se

odvija negovanje radnih i kulturnih navika ne samo Roma već i ostalog stanovništva. U napred navedenim okvirima odvijaju se i aktivnosti u pravcu očuvanja životne sredine u kojoj egzistiramo.

Kada je u pitanju kvalitet pijaće vode u opštini, ona je istog kvaliteta kao i u drugim delovima naseljenih mesta.. U pitanju su nepovoljne fizičke-hemijske karakteristike vode koje se tiču boje, povećane mutnoće, povišene koncentracije gvožđa, mangana, amonijaka, nitrita, organskih materija i ponegde arsena..

Već dugi niz godina u opštini se ulažu napor na poboljšanju kvaliteta vodosnabdevanja

U savremenim uslovima javlja se i potreba racionalnog korišćenja vodnih resursa na načini da se voda najčešće koristi za piće a ostale količine za navodnjavanje ili kao tehnička voda za druge potrebe.

U svetu nastalih ekoloških promena nužno se javlja potreba rekonstrukcije postojećih kolektora kao bi sistem mogao da prihvati što veći procenat nagomilanih voda usled jakih kiša, visokog nivoa podzemnih voda. Od posebnog značaja je izgradnja atmosferske kanalizacije, kao što je već navedeno uvođenje fekalne kanalizacije radi odvođenja otpadnih voda.

Rešavanje problema odvoda fekalnih voda što sigurno treba da dovede do zdravije životne sredine treba očekivati izgradnjom prečistača za prečišćavanje otpadnih voda koju lokalna samouprava namerava sprovestu u narodnom vremenskom periodu.

Poseban problem zaštite životne sredine na teritoriji opštine predstavlja deponija čvrstog otpada. Neophodno je pronaći sredstva za sanaciju pristupnog kolovoza do deponije kao i preduzeti mere za ograđivanje postojeće deponije kako bi se posledice širenja eventualne zaraze svele na minimum. .

Dugoročan cilj: Unapređenje zdravstvenog stanja i uslova života i stanovanj Roma u opštini

Specifični ciljevi:

1. Povećanje nivoa znanja o značaju lečenja i značaju preventivne kontrole zdravlja
2. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite
3. Povećanje ostvarivanja osnovnih prava socijalne zaštite
4. Povećanje nivoa znanja o značaju bezbednog i higijenskog stanovanja

IV KULTURA I INFORMISANJE, RODNA RAVNOPRAVNOST I DISKRIMINACIJA

Kultura i informisanje

Negovanje tradicije i kulture Roma je potreba Roma da zadovolje i očuvaju običaje i tradiciju. Smatrajući ovu o blast od velikog zanačaja treba ostvarivati uslove kako bi se aktivno uključili u sprovođenu kulture u svim vidovima njenog ispoljavanja. U cilju realizacije ovog zadatka treba preuzeti sledeće aktivnosti:

Omogućiti im da stiču znanja i iskustva o sebi i drugim ljudima u normama ponašanja i ophođenja u okruženju

Omogućiti im da upoznaju karakteristike lokalne zajednice, tradicionalne vrednosti i običaje kako svoje tako i drugih narodnosti

Organizovanjem manifestacije sa elementima kulturnih dostignuća Roma u svojoj sredini razvije se prijateljski i saradnički odnosi

Organizovanjem folklorne, dramske i muzičke sekcije unaprediće se međusobni odnosi Roma

Romi opštine žive na ovim prostorima više stotina godina imaju svoju kulturu, tradiciju, običaje igre i pesme koji zaslužuju veću medijsku pažnju i širi informatički prostor. Tradicionalnim igrama i pesmama Romi mogu samo afirmativno da doprinesu spoznaji o vrednostima njihove kulture, postiču očuvanje i unapređenje identiteta ove etničke grupe. Na brojnim manifestacijama posebno su se istakli mladi Romi prikazujući svoj nepresušni talenat koji zaslužuje podršku društvene zajednice.

Kulturna umetnička društva treba ojačati i osnažiti potrebnom opremom i sredstvima za nesmetan kontinuirani rad. Svakako ima mesta afirmacije i muzičkog stvaralaštva kroz obuku u veštini sviranja na gudačko-muzičkim instrumentima gde bi se njihov talenat mogao iskoristiti na širem planu. Institucije kulture i u buduću trebaju više biti prilagođene potrebama i interesima romske tako i neromske populacije u cilju upoznavanja sa sadržajima običaja i kulture Roma. Ove aktivnosti bi trebale da imaju punu podršku institucija kulture opštine. U narednom periodu u cilju boljeg informisanja građana treba omogućiti širu medijsku prezentaciju života Roma sa ovih prostora. To bi se moglo postići jednočasovnim informacijama tokom nedelje lokalnim radio stanicama.

U opštini postoji tradicija dobrih odnosa između Roma i većinskog stanovništva i pružanja podrške romskoj zajednici od strane lokalne samouprave. U opštini formiran je međunacionalni savet u čiji rad su uključeni predstavnici romske populacije.

Opština svake godine opredeljuje značajna budžetska sredstva Kancelariji za inkluziju roma na osnovu programa koji dostavlja i koji je namenjen aktivnostima za unapređenja položaja Roma. Opština je izdvajala značajna sredstva namenjena realizaciji projekata pre svega u oblasti infrastrukture u naselju Roma.

Rodna ravnopravnost

Pristupanje Republike Srbije evropskoj inicijativi, Dekadi inkluzije Roma započinje i ozbiljno bavljenje problemima romske nacionalne manjine kao i iznalaženje načina za prevazilaženje ovih problema. Ovoj težnji doprinose strateška dokumenta usvojena od strane Vlade R Srbije, Strategija za unapređivanje položaja Roma u Srbiji i Akcioni plan za njenu implementaciju. Žensko pitanje u okviru Dekade pokrenuto je od strane Romske ženske mreže Srbije, a članice Dekade su ga uvrstile u svoj program, uz suzbijanje diskriminacije i smanjivanje siromaštva. Reakcije na pritisak vršen od strane romskih ženskih NVO nisu izostale, tako da je Srbija jedina, za sada, ima mere i aktivnosti u Akcionom planu koje se direktno odnose na položaj Romkinja. Istovremeno, sa radom na nacrtu nacionalnog Akcionog plana za unapređenje položaja žena u Srbiji, 2005. godine, koji je prerastao u nacionalnu Strategiju za unapređenje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti u Srbiji 2008. godine, pitanje rodne ravnopravnosti stavljeno je na agendu državnih institucija mnogo češće nego ranije.

Opština Žitište kao žene Romske nacionalnosti učestvovala su u osnivanju prve ženske Romske mreže u Srbiji. Vrlo su aktivne u radu NVO organizacija kao i prekogranične regionalne Romske kancelarije sa Rumunijom osnovane 2012 godine.

Diskriminacija

Srbija ima niz propisa o zabrani diskriminacije i zaštiti ljudskih prava, ratifikovala je ključne međunarodne sporazume i konvencije, a pošto joj je cilj da se integriše u EU teži da ispuni evropske standarde na tom planu. Međutim, izazov predstavlja primena zakona, otklanjanje nekih osnovnih

prepreka, poput nepristupačnosti objekata u slučaju osoba za invaliditetom, i uspostavljanje dobrih praksi, često usled nedostatka novca.

Diskriminacija je neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje prema osobi ili grupi na otvoren ili prikriven način na osnovu stvarnih ili pretpostavljenih ličnih svojstava. To uključuje nedopušteno i neopravdano razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva, odnosno postupanja kojima se krši princip ravnopravnosti ili prava i slobode pojedinaca.

Sistem zaštite od diskriminacije, koji je zaokružen uvođenjem institucije poverenika za ravnopravnost, građen je više godina, uz otpor u konzervativnom delu javnosti i političkom spektru. To najbolje ilustruju kontroverze koje su pratile donošenje krovnog Zakona o zabrani diskriminacije 2009.

U izveštaju Evropske komisije o napretku iz 2013. navodi se da se mora obezbediti dosledna primena pravnog okvira za zaštitu manjina širom Srbije, posebno u oblasti obrazovanja, jezika, pristupa medijima i verskoj službi na jezicima manjina. Posebnu pažnju treba posvetiti "aktivnoj zaštiti medija, aktivista za ljudska prava i drugih ranjivih grupa, uključujući Rome, LGBT osobe, od napada radikalnih grupa", navodi se u izveštaju.

U opštini Žitište na osnovu izveštaja nadležnih službi kao i informacija iz PU Žitište nije bilo kršenja prava i prijava. U razgovoru sa školama i decom iz škola kako romske tako i druge nacionalnosti može se osetiti nota netrpeljivosti koja je po recima psihologa iz škola više zasnovana na ekonomskoj raznolikosti i socijalnim razlikama porodica nego na nacionalnoj osnovi. S obzirom da deca iz imućnijih romskih porodica se bez problema uključuju u sve društvene forme života. NVO Roma takođe su izavile da nema značajnih rasnih netrpeljivosti kao ni diskriminacije u drugim oblastima života. Osećaju se socijalne razlike uglavnom zbog nedostatka posla i nemaštine.

Važnu ulogu u borbi protiv diskriminacije i promovisanju ljudskih prava i prava manjina ima nevladin sektor. Najčešće je upravo taj deo civilnog društva "najvidljiviji" u javnosti.

Nevladine organizacije imale su aktivnu ulogu u uspostavljanju zakonskog okvira protiv diskriminacije.

Koaliciju protiv diskriminacije čine Centar za unapređivanje pravnih studija, Sivil rajt difenders (Civil Rights Defenders), Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava, Mreža odbora za ljudska prava (ČRIS network), Udruženje studenata sa hendikepom, Gejten LGBT (Gayten LGBT), Praksis (PRAXIS) i Regionalni centar za manjine.

I druge nevladine organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava aktivne su u borbi protiv diskriminacije, poput Beogradskog centra za ljudska prava i Komeiteta pravnika za ljudska prava.

U opštini Žitište postoje dve NVO Roma jedna sa središtem u Žitištu i druga sa središtem u Torku. Obe organizacije na svoj način doprinose poboljšanju života i

Dugoročan cilj: Unapređenje kulture, informisanja, rodne ravnopravnosti i diskriminacije Roma u opštini Žitište

Specifični ciljevi:

1. Propagiranje romske kulture i tradicije

2. Povećanje Informisanjea romske populacije o raznim aktuelnim pitanjima.
3. Prepoznavanje diskriminacije i stvaranje načina za adekvatno rešavanje problema sredine, tolerancije, socijalizacije marginalizovanih grupa
4. Sprečavanje diskriminacije.
5. Pokretanje tema ravnopravnosti polova i rodova u romskoj populaciji.

PLAN PROMOCIJE LAPR-A

Nakon izrade Lokalnog akcionog plana promovisaće se njegov sadržaj. Postoje razni načini promocije ali članovi radnih grupa su izabrali promociju kroz medije, sastancima u samim institucijama i organizacijama koje su značajne i relevantne za uspešnu implementaciju dokumenta.

PROMOCIJA LOKALNOG AKCIONOG PLANA će se odvijati kroz:

1. Postavljanje dokumenta u elektronskoj formi na sajt opštine.
2. Javne diskusije u elektronskim i štampanim medijima.
3. Okrugli stolovi, tribine i kampanje sa ciljem podizanja svesti javnosti o značaju lokalnog akcionog plana.

Implementacija LAPR-a

Sredstva za realizaciju ovog Lokalnog plana obezbeđivaće se iz različitih izvora: delom iz budžeta lokalne samouprave, delom iz donatorskih budžeta, odnosno pomoću projekata koji će se razviti na osnovu ovog Lokalnog plana, sredstvima APV sekretarijata za rad zapošljavanje i ravnopravnost polova.

Mehanizmi za primenu, praćenje i ocenjivanje LAPR-a

Mehanizmi za primenu Lokalnog akcionog plana za unapređivanje položaja Roma u opštini predstavljaju lokalne strukture, set mehanizama i procedura uz koje će se osigurati uspešno sprovođenje LAP-a. U okviru lokalnih struktura, razlikuju se:

1. **Strukture za upravljanje procesom implementacije LAPR-a i**
2. **Strukture koje su operative i nose implementaciju LAPR-a.**

Strukture za upravljanje procesom implementacije Skupština opštine Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma od 2015-2020. godine Opštine

1. **Predsednik opštine,**
2. **Radne grupe za imlementaciju LAPR-a.**

Skraćenice

LAP- Lokalni akcioni Plan

LAPR- Lokalni akcioniPlan Roma

RS –Republika Srbija

LAPOR- Lokalni akcioni Plan obrazovanja Roma

NVOR - Nevladine organizacija Roma

PU- Policiska uprava

Tim za izradu Lokalnog akcionog plana unapređenja položaja Roma od 2015-2020. godine Opštine Žitište na osnovu rešenja br. II-401 -142/2014 od 30.11.2014 god.

Koordinator projekta:

Snežana Lakić.

Članovi tima:

***Slavica Mihić.
Olga Najerica.
Biljana Todorć
Slobodanka Radojčić
Svetlana Milenković.
Miloje Ilić
Vukica Trnovac.
Svjetlana Marković
Slavica Mrđa***

Tim za monitoring i evaluaciju:

***Jelena Travar Miljević
Snežana Vučurević
Maja Grujić
Dragana Petković
Robertina Vukelić***

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА ОПШТИНЕ

Табела 1. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА РОМА ЗА ПЕРИОД 2015- 2020 године

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/ извори финансирања
1. Планирање, подршка и укључивање Рома у образовни систем-	1. 1. Израда базе података са свим релевантним подацима из области образовања о ромској популацији на територији општине	-прикупити и ажурирати податке - израдити софтвер	- Формирана база података - Извештај о постојећем стању	1.Ромска удружења 2.Канцеларија за инклузију рома 3. Школска управа	Радна група за израду и имплементацију у ЛАП-а	8 месеци 100.000 динара
	1.2. Укључивање што већег броја ромске деце у систем предшколског образовања, општини	-Организовати информативне састанке у ромским насељима о целодневним програмима -Подршка ромским асистентима	-Број одржаних састанака -Број информисаних породица	1. Педагошки ромски асистенти 2.Канцеларија за инклузију Рома 3.Педагози, васпитачи	Предшколска установа	4 месеца 50.000 динара
	1.3. Писање индивидуалних васпитно-образовних планова као и планирање активности за унапређивање васпитања и образовања ромске деце у оквиру годишњих планова	-Организовати обуке подршка стручним кадровима при предшколској установи за писање планова	-Број учесника обука	Школска управа Министарство просвете	Предшколска управа	150.000 динара
	1.4. Ангажовање ромских асистената - Подстицај социјалном и језичком развоју у предшколском периоду	Подршка ученицима ромске националности	Урађен оперативни и месечни план рада	Покрајински секретаријат за образовање Школска управа Општина	Министарство просвете Општина Школска управа	300.000
	1.5.Стварање услова за отварање група за пријем млађе деце обезбеђивањем простора и средстава за опремање	Обезбедити простор и опремити	Створени услови за рад	Покрајински секретаријат за образовање Школска управа Локална	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	300.000 динара

	простора и стручног кадра			самоуправа		
	1.6.Психо-социјална помоћ деци са посебним потребама	Прикупљање података	Организација хуманитарних акција	Педагог, Педагошки асистент, Директор, Локална самоуправа, Министарство образовања Покрајински секретаријат за образовање	Школска управа Радна група за имплементацију у ЛАП-а	300.000 динара
	1.7.Подршка талентованој ромској деци кроз стипендирање и награђивање	Информисати Роме о спровођењу конкурса Организовати конкурс Доделити награде	Број награђене талентоване ромске деце	Локална самоуправа Покрајински секретаријат за образовање	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	500.000 динара
	1.8.Укључивање Рома у савете родитеља у школама као и у Одборе основних и средњих школа како би учествовали у доношењу одлука	Избор родитеља у савет школе	Присуство изабраног састанцима Савета	Савет родитеља	Директор ОШ	
2. Материјална и финансијска подршка ромским ученицима	2.1. Обезбедити бесплатно за сиромашну ромску децу: боравак деце у целодневним и полудневним предшколским групама, ужину за предшколску и школску децу, уџбенике и школски прибор, материјалну помоћ	Прикупљање података, Организовање хуманитарне помоћи	Обезбеђена новчана средства	Локална самоуправа Школска управа Невладине организације	Радна група за имплементацију у ЛАП-а, Канцеларија за инклузију Рома	Континуирано - сваке године 1.100.000 динара

	2.2. Описмењавање младих који су напустили основну школу (верификација једне основне школе) - ванредно завршавање основних школа - омогућити им наставак школовања (завршавања стручних курсева, обука за рад)	Прикупити податке о заинтересованим Ромима, Организовати ванредно завршавање основног образовања или стручних курсева	Формирана база података Број полазника	Канцеларија за инклузију Рома Локална самоуправа	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	5 месеци 500.000 динара
3.Подршка образовању ромским средњошколцима	Обезбедити смештај у ученичке домове и месечне карте за ђаке који путују	Организовати конкурс и обезбедити смештај	Број пријављених средњошколаца	Локална самоуправа Школска управа	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	Током имплементације ЛАП-а 500.000
4.Организовање радионица, семинара и обука	4.1.Обука постојећег наставног васпитног и наставног кадра за сарадњу са ромским породицама и рад са ромском децом	Организовати информативне састанке у школама	Број одржаних састанака	Ромски асистенти Школска управа	Радна група	2 месеца 100.000 динара
	4.2.Радионице са децом о понашању и значају образовања	Анимирати што већи број ромске деце Организовати радионице на месечном нивоу (3 радионице у сваком семестру-полугодишту)	Број одржаних радионица	Ромски асистенти Школска управа	Канцеларија за инклузију рома, Школска управа Радна група за имплементацију у ЛАП-а	Током имплементације ЛАП-а 300.000
	4.3.Подршка девојчицама у школовању: - информативне радионице о већој прихваћености и мањем отпору према образовању	Организовати информативне састанке у ромском насељу Организовати радионице једном месечном током шест месеци годишње (3 у	Број информисаних породица Број одржаних радионица	Ромски асистент Школска управа	Канцеларија за инклузију рома, Школска управа Радна група за имплементацију	Током имплементације 300.000

		сваком семестру)			у ЛАП-а	
	4.3 Радионице о подизању свести родитеља о важности образовања	Организовање радионица, едукативних састанака -Две радионице годишње у оба ромска насеља	Број радионица и састанака	Ромски асистент Школска управа Локална самоуправа	Канцеларија за инклузију рома, Школска управа Радна група за имплементацију у ЛАП-а	Током имплементације 100.000 динара
	4.4.Организовање наставе ромског језика са елементима националне културе	Анкетирање родитеља о потреби изучавања ромског језика Организовање наставе за све заинтересоване на месечном нивоу	Изјава родитеља Број часова	Покрајински секретаријат Школска управа Канцеларија за инклузију Рома РЕФ – Ромски образовни фонд	Радна група Школска управа	Перманентно 500.000 динара
5. Конкурси за спровођење мера ЛАП намењени невладиним организацијама	Организовање конкурса и одабир пројеката	Имлементација општинских конкурса минимум једном годишње.	Реализован конкурс. Број одобрених пројеката Извештаји о реализацији пројеката	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Одељење за друштвене делатности	100.000 динара за потребе реализације конкурса
6.Односи са јавношћу	Редовно информисати јавност током имплементације ЛАП-а	Организовати минимум једном годишње конференције за штампу, Објављивати једном у 3 месеца чланке у локалном листу, и на локалним радио и ТВ станицама, Објављивати ажурно информације на сајту општине.	Локални медији	Координатор за ромска питања Протокол и информисање општинске управе	Радно тело Скупштине	Континуирано 50.000 динара

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ ЗА ПЕРИОД 2015 – 2020. године

Табела 2. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/ извори финансирања
1.Формирање евиденције и релевантне базе података о незапосленим Ромима	1.1.Информисање и подизање свести о значају изјашњавања Рома по националној припадности. 1.2. Унапређење базе података и ажурирање података о незапосленим лицима ромске националности	1.1. Организовати 2 информативна састанка . 1.2 Ангажовање анкетара и израда анкете за примену, извршити анкетирање и обрадити податке, набавка софтвера	- Спроведена 2 информативна састанка - Израђена база података о броју незапослених припадника ромске националности у општини	НСЗ Канцеларија за инклузију Рома Локални савет за запошљавање	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	6 месеца 100.000 динара
2.Унапређење предузетништва код Рома и Ромкиња на територији општине Оџаци	2.1.Информисање незапослених Рома о могућностима и условима за започињање сопственог посла кроз организацију едукативни-информативних трибина у ромским насељима 2.2. Едукација и пословна оријентација Рома за самозапошљавање, као и обука за израду бизнис плана. 2.3. Спровођење субвенција за самозапошљавање. 2.4. Старт ап и микро	2.1 Организовати 2 инфо састанка годишње 2.2 Организовати обуке у сарадњи са НСЗ 2.3 Формирати и спровести програм за пружање субвенција за самозапошљавање	-Број информисаних Рома. -Број Рома којима су одобрена средства -Број Рома корисника Start up и микро кредита	Канцеларија за инклузију Рома Фонд за развој НСЗ Агенција за развој малих и средњих предузећа Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова МЕЕР	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	9 месеци 500.000 динара

	кредити Фонда за развој РС и АП и Агенције за развој малих и средњих предузећа					
3.Подстицаји и подршка послодавцима за отварање и опремање радних места намењених запошљавању Рома и Ромкиња	3.1.Подизање свести послодаваца о значају запошљавања Рома и Ромкиња кроз индивидуалне обиласке 3.2.Субвенције послодавцима за отварање и опремање нових радних места. 3.3. Субвенција доприноса за обавезно социјално осигурање по члану 45.Закона о доприносима	3.1 Организовати индивидуалне састанке у сарадњи са НСЗ (дневнице, путни трошкови) 3.2 Формирати и спровести субвенције за нова радна места 3.3 Информисати послодавце о могућностима субвенционисања	Број послодаваца информисаних о значају запошљавања Рома. Број новозапослених Рома и Ромкиња. Број Рома и Ромкиња за које су послодавци остварили право на субвенцију	МЕРП НСЗ Локални савет за запошљавање Канцеларија за инклузију Рома	Радна група за имплементациј у ЛАП-а	9 месеци 500.000 динара
4.Повећање запошљивости Рома и Ромкиња	4.1.Реализација мотивационог семинара намењеног незапосленим лицима ромске националности. 4.2.Укључивање незапослених Рома и Ромкиња у постојећи програм НСЗ додатног образовања и обука, као и кроз нове програме 4.3.Креирање посебних програма обука намењених Ромима и Ромкињама на основу дефицитарних	4.1 Организовати додатно стручно оспособљавање на основу дефицитарних занимања за минимум 50 полазника 4.2. Мотивисати и информисати Роме и Ромкиње о постојећим програмима НСЗ 4.3. Израдити програм обука и спровођење 4.4. Организовати сајам за запошљавање једном годишње	Број информисаних лица ромске националности. Реализован семинар. Број Рома и Ромкиња укључених у програме. Креиран програм обука. Број укључених Рома и Ромкиња у активно тражење посла.	Локална самоуправа Канцеларија за инклузију Рома НСЗ	Радна група за имплемент. ЛАП-а	ПСРЗРП Канцеларија за инклузију Рома Локална самоуправа НСЗ Једном годишње 30.000 по полазнику за обуке, у првој години минимум 10 полазника, укупно 300.000 80.000 за организацију сајма за запошљавање

	занимања и заинтересованости 4.4.Информисање незапослених Рома и Ромкиња за активно тражење кроз сајмове запшљавања.					
5.Организовање и укључивање незапослених Рома и Ромкиња у програме јавних радова	5.1 Финансирање за јавне радове на нивоу локалне самоуправе 5.2. Информативна кампања и мотивисање незапослених Рома и Ромкиња за запошљавање у јавним радовима. 5.3 Пружање помоћи извођачима радова у припреми предлога и током спровођења пројекта јавних радова	5.1.Расписати јавни позив на нивоу локалне самоуправе и спровођење јавних радова 5.2. Организовати информативну кампању	Број поднетих предлога пројекта Број ангажованих Рома Број информисаних Рома	Локална самоуправа Канцеларија за инклузију Рома ПСРЗРП	Радна група за имплемент. ЛАП-а	МЕРР Локална самоуправа 300.000 динара за јавне радове и 50.000 за инфо кампање
6 формирање Канцеларије координатора за ромска питања	6.1 Ангажовање експерата за одређене послове – консултантске услуге 6.2 Стручно оспособљавање координатора за ромска питања	6.1. Пружити подршку Координатору за ромска питања у спровођењу истраживања и подршке у изради програма обуке и информативних кампања 6.2. Организовати и обезбедити учешће Координатора за специфичне обуке	Ангажовани консултанти и пружене услуге Извештај и сертификат Координатора о завршеној обуци	Локална самоуправа Канцеларија за инклузију Рома	Радна група за имплемент. ЛАП-а	300.000

7. Организација и спровођење конкурса за невладине организације за реализацију пројеката за имплементацију мера ЛАП за запошљавање Рома	7.1 Расписивање и спровођење конкурса за доделу пројеката невладиним организацијама	7.1. Расписати конкурс 7.2. Формирати Комисију за доделу пројеката 7.3. Донети одлуку и спровести пројекте	Поднети предлози пројеката Списак одобрених пројеката Извештаји о реализацији пројеката	Локална самоуправа Канцеларија за инклузију Рома	Радна група за имплемент. ЛАП-а	200.000
--	---	--	---	---	---------------------------------	---------

AKCIONI PLAN ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA ROMA OPŠTINE ROMA ZA PERIOD 2015 - 2020. godine

Tabela3: AKCIONI PLAN ZA UNAPREĐENJE ZDRAVLJA, STANOVANJA I SOCIJALNE ZAŠTITE

Cilj	Mera	Zadatak	Indikator	Nosilac aktivnosti	Monitoring	Vremenski rok/ izvori finansiranja
1.Utvrdjivanje zdravstvenog stanja romske populacije na teritoriji opštine	1.1. Unapređenje baze podataka i ažuriranje podataka o zdravstvenom stanju romske nacionalnosti	1.1 Organizovati angažovanje anketara i izradu ankete za primenu, izvršiti anketiranje i obraditi podatke.	- Izrađena baza podataka o zdravstvenom stanju pripadnika romske nacionalnosti u opštini - Izvršeno anketiranje - Izveštaj o trenutnoj situaciji	Kanc. za inkl.Roma Dom zdravlja Pokrajinski sekretarijat za lokalnu samoupravu Kancelarija za inkluziju Roma	Radna grupa za implementac. LAP-a	3 meseca 100.000
2. Povećanje nivoa znanja o značaju lečenja i značaju preventivne kontrole zdravlja ukupne romske populacije	2.1. Edukacije o značaju zdravlja, zdravstvenoj zaštiti i očuvanju zdravlja u romskim naseljima 2.2. Edukacije o značaju zdravlja, zdravstvenoj zaštiti i očuvanju zdravlja u predškolskoj ustanovi 2.3. Organizovanje seminara i radionica za zdravstvene radnike radi upoznavanja sa specifičnim potrebama romske populacije	2.1.Organizovati 4 edukativna seminara u dve godine 2.2. Angažovati zdravstvenog radnika koji bi dva puta godišnje posećivao vrtiće 2.3. Organizovati edukacije medicinskih sestara u naseljima opštine	- Lokalna samouprava da izradi predlog i akcioni plan poseta i dostavi Domu zdravlja - broj poseta vrtićima - izveštaj - izrađen program edukacije - sprovedena edukacija	Dom zdravlja Kancelarija za inkl. Roma	Radna grupa za implementac. LAP-a	400.000 dinara

3. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju	3.1. Obezbeđivanje učešća u ceni medikamenata za ugrožene pripadnike romske nacionalnosti 3.2. Angažovanje romskih zdravstvenih medijatora u okviru lokalne samouprave 3.3. Podrška radu patronažnih sestara u romskim naseljima (zapošljavanje Roma zdravstvenih radnika)	3.1. Pružiti materijalnu pomoć ugroženim Romima za nabavku medikamenata 3.2. Angažovati zdravstvenog medijatora u saradnji sa Ministarstvom zdravlja 3.3. Omogućiti zapošljavanje zdravstvenih radnika pripadnika romske nacionalne zajednice	broj sufinansiranih medikamenata broj angažovanih medijatora, izveštaj o radu broj zaposlenih zdravstvenih radnika romske nacionalnosti i izveštaji njihovom radu	Lokalna samouprava Ministarstvo zdravlja Dom Zdravlja	Radna grupa za implementac. LAP-a	800.000 dinara
4. Unapređenje životnog okruženja u romskoj zajednici	4.1. Analiza higijensko epidemioloških uslova u romskim naseljima 4.2. Preduzimanje aktivnosti od strane lokalne samouprave na poboljšanju uslova života	4.1. Sprovesti analize i podneti izveštaj 4.2. Realizovati aktivnosti koje su neophodne za unapređenje uslova života Roma, na osnovu podataka iz izveštaja 4.3. Izraditi projekte za realizaciju aktivnosti za poboljšanje uslova života i konkurisati na relevantne pozive	izveštaj o nalazima	Higijensko epidemiološka služba zdravstvenog centra	Sanitarna inspekcija	500.000 dinara
5. Organizacija i sprovođenje konkursa za nevladine organizacije za realizaciju projekata za implementaciju mera LAP za unapređenje	5.1. Raspisivanje i sprovođenje konkursa za dodelu projekata nevladinim organizacijama	7.1. Raspisati konkurs 7.2. Formirati Komisiju za dodelu projekata 7.3. Doneti odluku i sprovesti projekte	Podneti predlozi projekata Spisak odobrenih projekata Izveštaji o realizaciji projekata	Lokalna samouprava Kancelarija za inkl. Roma	Radna grupa za implementac. LAP-a	200.000

zdravlja Roma

--	--	--	--	--	--	--

AKCIONI PLAN ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA ROMA OPŠTINE ZA PERIOD 2015 - 2020. Godine

Tabela4: AKCIONI PLAN ZA KULTURU I INFORMISANJE, RODNU RAVNOPRAVNOST I DISKRIMINACIJU

Cilj	Mera	Zadatak	Indikator	Nosilac aktivnosti	Monitoring	Vremenski rok/ izvori finansiranja
1 Propagiranje romske kulture i tradicije	Osnivanje romskih kudova i ženskih udruženja.	Opremanje KUD-ova Roma sa neophodnim instrumentima nošnjama i sredstvima Popularizacija kulture Roma na javnim manifestacijama lokalnog i šireg područja podrška lokalne zajednice urazvoju radu talentovanih muzičara,pevača i igrača Roma	Broj instrumenata, nošnji, broj manifestacija u kojima su uključena društva Roma Broj mladih Roma uključenih u aktivnostima na usavršavanju muzičke kulture	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egional na Romska kancelarija.	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti. 500.000,00
2 Informisanje romske populacije	Odeljak na romskom na sajtu opštine i u opštinskim sredstvima iinformisanja.	Zaključivanje protokola o saradnji i prtnerstvu NVO Roma,LS i medija po pitanju bolje informisanosti romske populacije na beaškom ili srpskom jeziku u medijima	Potpisan protokol o saradnji Broj emitovanih emisija sa romskom populacijom Broj članaka štampani u medijima	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona lna Romska kancelarija.	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti 200.000,00
3.Informisanje o mogućnostima rješavanja statusnih pitanja Roma	Obaveštenja na sajtu opštine i na oglasnoj tabli opštine kao i u sredstvima javnog informisanja.	Oganizovati okrugle stolove; Osmisliti medijsku kampanju;	Potpisan protokol o saradnji Broj emitovanih emisija sa romskom populacijom Broj članaka štampani	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti 100.000,00

			u medijima	Ina Romska kancelarija.		
4. Pomoć ranjivim grupama koje nisu u mogućnosti da pribave dokumenta potrebna za podnošenje zahtjeva za sticanje statusa, naročito licima sa posebnim potrebama i onima koji žive ispod granice siromaštva. Informisanost RE o važnosti ličnih dokumenata i upisa djece u matični registar državljana;	Lice zaduženo za informisanje i pomoć pri ostvarivanju prava. Besplatna pranna pomoć.	Identifikovati ekstremno ugrožene porodice i porodice lica sa posebnim potrebama koje ne mogu da pribave potrebna dokumenta i pružiti im pomoć u pribavljanju;	Broj ekstremno ugroženih porodica i porodica lica sa posebnim potrebama koje su identifikovane i kojima je pružena pomoć u pribavljanju dokumenata	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija. UNHCR LS NVOR PU Advokatska komora.	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti 100.000,00
5 Eliminacija svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama romske populacije Efikasnija primjena Zakona o zaštiti od porodičnog nasilja i Strategije zaštite od nasilja uporodici.	Organizacija okrugli stolova, rad na terenu,lice zaduženo za rad sa djevojčicama romske populacije u školama.	-Obuke i javne kampanje za pripadnice RE populacije o zaštiti od nasilja u porodici, edukacija o Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći; - Obuka i javna kampanja za pripadnice RE populacije o zaštiti od maloljetničkih prisilnih brakova;	-Broj održanih obuka, -Broj organizovanih kampanja, -Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, -Broj prijavljenih slučajeva za sprečavanje prisilnih i ugovoreni maloljetničkih brakova kroz primjenu zakonskih propisa; -Smanjen broj sklopljenih maloljetničkih brakova	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija.Centar za socijalni rad ,PU.	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti

6. Ostvarivanje prava na informisanje romske zajednice Upoznavanje šire javnosti sa romskim jezikom i produkcija na romskom jeziku	Obaveštenja na sajtu opštine i na oglasnoj tabli opštine kao i u sredstvima javnog informisanj	Promovisanje romske kulture u okviru manifestacija na lokalnu i u sredstvima javnog informisanja.	Broj održanih obuka, -Broj organizovanih kampanja,	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija.	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti 50.000,00
7. Uključivanje Roma u politički život lokalnih zajednica	Rad nacioinalnog saveta za manjine	Omogućiti prisustvo predstavnika romskih nevladinih organizacija u radu lokalne skupštine po sistemu prazne stolice, sa pravom obraćanja, ali bez prava glasanja, posebno kada se raspravljaju pitanja od značaja za romsku manjinu	Broj obraćanja roma skupštini opštine Žitište . broj postavljenih odborničkih pitanja na temu problematike Roma.	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija.	Radna grupa za implementac. LAP-a	'
8. Sprečavanje diskriminacije. Identifikovati i nagrađivati one ustanove koje postižu najbolje rezultate u pružanju podrške razvoju antidiskriminativne kulture.	Istraživanje o stanju, uzrocima i oblicima diskriminacije Roma u obrazovanju, uključujući i višestruk diskriminaciju po polu. monitoring diskriminacije - obavezno redovno praćenje i izveštavanje na svim nivoima	Okrugli stolovi, edukacije celokupnog stanovništva, mediske edukacije. Realizacija stručnih programa obuke .	Broj donetih mera i njihovo sprovođenje kroz redovane stručne institucije.	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija. Centar za socijalni rad ,PU	Radna grupa za implementac. LAP-a	LS Donatori, projekti 100.000,00
9. Pokretanje tema ravnopravnosti polova i rodova u	Sprovesti istraživanje na ovu temu kod romske populacije.	Okrugli stolovi, edukacije celokupnog stanovništva, mediske edukacije. Realizacija stručnih	Broj donetih mera i njihovo sprovođenje kroz redovane stručne	NVOR , lokalna samouprava, KPZ Žitište. Školski centri osnovnog i	Radna grupa za implementac. LAP-a LS	Donatori, projekti 100.000,00

romskoj populaciji		programa obuke .	institucije.	srednjeg obrazobvnja.egiona Ina Romska kancelarija. Centar za socijalni rad ,PU		
--------------------	--	------------------	--------------	---	--	--